

**НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ**

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК:

УРЕДНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 21. априла 1896.

ПРОПОВИЈЕД

9. јула 1889.*)

Говорио у парохијалној цркви у Беловару
прота Јован Вучковић.

Као и сваке године што се радујем, радовао сам се, драга браћо, и ове године, кад се приближио час, да се са сињег мора к вама кренем. Као што сам до сад свагда живио, кад сам се враћао у мили овај

*) У то доба проглашено је било, да се тамо код Беловара појавила мајка Божја и свијет, па и православни, вјеровали су томе и ишао је да види чудо, које су тамо почели бити наврнути против православне Цркве. Војска је из Беловара ишла да растјера свијет и том приликом убили су војници и једнога голуба, који је требао као дух свети да се покаже свијету!

Поводом тога тобожњег чуда говорио сам дошавши из Далмације у разним мјестима четири проповиједи, које сво дајем у штампу само зато, што сам и недавно читао, да се опет свијет забунуио био на глас о новој једној појави мајке Божје. А биће тога и у будуће. На можда ће један или други свештеник наћи у овим мојим проповиједима које зрице, које ће моћи у таквој прилици употребити.

крај, међу вас, тако сам и ове године уживао. И као што сам свагда весела срца и усхићене душе улазио у свети овај храм, да по доласку из далека свијета благодарим милостивом Богу за здравље своје и ваше, да му се помолим за се и за сву браћу, исто сам тако осјећао и ових дана ону необичну веселост срца и усхићеност душе, кад сам помишљао, да ћу ево данашњег дана стати пред ову свету трапезу и с вама се заједно што топлије и урдније Богу помолити.

Да, браћо моја годинама већ ми се познајемо, па хвала Богу и данас се љубимо и штудујемо, као што смо се љубили, штовали, назили и слушали од првога дана, кад сам ступивши у службу Богу међу вас дошао. Првих дана стрепио сам и зебао, помишљајући на тежину службе своје. А што који дан даје, постајао сам све одважнији. Милост Божја наклонила ми је срца ваша, па сам могао љубављу вашом јачати

и љубављу вашом одушевљавати се. Љубав ваша држала је капелана вашег да не клоне, да се не умори, да не посрне и да не падне.

Ако већ ни зашто друго, за ово бих вас морао љубити, ради овога бих морао свагда радосно међу вас долазити. А неколико још кад долазећи к вама помишљам, да ћу овдје наћи дјечицу — Бог им дао здравља — коју сам у Цркву Божју увео, да ћу овдје затећи још на окупу добре моје ђаке — весела им мајка — које сам у школу увео, да ћу овдје наћи момке и дјевојке — сретни свагда били — које сам у светоме храму овоме светим молитвама учио, да ћу наћи младе људе и њихове неве — благословио их Бог најобилнијим благословом својим — које сам молитвом и благословом свете Цркве у брачни живот увео, да ћу наћи старију браћу и сестре — живио их милостиви Бог — са којима сам се савјетовао, како ћемо нужде наше најбоље намирити, како ћемо живот наш што више Богу угодно удесити, да ћу наћи и гробове оне — нек мирно кости драге у њима почивају — у које сам прву мотику земље са тугом и болом пуштао; то све да ћу овдје наћи, па још и много више, а сврх свега и овај свети олтар, у којем сам са страхом и трепетом прву бескрвну жртву Оцу небескоме приносио!

Особито сам ове године благодарио Богу, што се десило, да јучерашњега суботњега дана могу угледати овог нашег бијелог голуба, храм овај свети, који овако лијепо бар из вана оправисте, да се сјаји и блиста на далеко. Мишљах, с пута ћу моћи у цркву, на заносну вечерњу молитву. Па тек кад осване данашња света недјељница, како ли ћемо се лијепо сви скупа Богу молити! Тако мишљах дугим путем до вас.

А кад се већ приближих к селима вашим, па вас замишљах, како сте као врједне пчелице пријонули за пословима својим, да јучерашњем дивном дану отмете колико се више отети може, а данас Богу да благодарите за плодове трудова својих, све више сам се радовао.

И оте ми се поглед на широко поље пред Ровиштем, с лијеве стране. Све се поље блиста од свечана бијела руха сил-

нога свијета, који иза брда куља, пољем се шири и к путу окреће. Већ се с њекима и размјених на путу. По ношњи их познадох да нијесу моји сународници. Мишљах, биће им иза брда каква светиња, којој су ишли да се поклоне. Но почех путем сустизати и чељад народа мојега и Цркве моје. Гдје ли су ови били данас? Та Црква наша не празнује данас! Све више сам их сустизао. Почех онажати и позната ми лица. Зауставим двоје и запитам их: од куд ви?... Уху своме нијесам вјеровао... *Сав народ шај шао је да чека појаву машере Божје, која се сабила у њеку јаму и из јаме шаље разне поруке свијету!...*

Срце ме забољело. Радост се моја претворила у жалост. Ој, маловјерни народе, ој, лаковјерни свијете! И ви, које љубљах, бијасте тамо! Жалостан ли ми је овогодишњи састанак с вама. Мјесто радосна поздрава и мирне ријечи љубави братске и хришћанске, са којом се сретасмо задњих пет година свагда у ово доба године, данас се ево жалосно погледамо, данас као да би вољели, да се нијесмо ни састали! Бар чуо сам, кад сам у цркву на свету литурђију долазио да њеко шапну: данас ћемо добити лекцију! О, бар да може учвијељена душа, као што је моја, лекције читати! Али не може. Најрађе би плакала. Но слуга Божји ни то не смије. Тешка ли је ова моја служба! Туга ме на плач гони, а служба ми налаже да говорим. Говорити морам.

Сад знам како је било ојађеном пророку оном, који је стао пред народ свој и са болом у души питао га: *Ко је вјеровао проповиједању нашему?* И мени је данас тако. И душа моја данас не зна друге ријечи, у тешким боловима својим тиска ми на уста ове ријечи пророкове и пита вас данас: ко је вјеровао проповиједању мојему?

Још се сјећам ријечи, које сам вам у разним приликама говорио. Још се сјећам како сам вам више пута тумачио, како ваља Цркву своју љубити. Сјећам се па вас нитам: ко је вјеровао проповиједању мојему? Баш кад мишљах, да вас није више кадар сваки вјетрић узљуђати, ето вас узљуђа глупост. можда и прорачуната глупост злурадога свијета. И изби вам из руке косу

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

и косицу, одби вас од вашег посла, латрна на вас свечано рухо, стисну вам у шаку крваво заслужени новчић, па вас одведе... куда?... У њекакав шипраг близу туђе цркве да се тамо клањате, да тамо дарујете, да тамо чекате и да отуд изгледате спас свој. О, како сте нестални, како ли лако заборављате на Мајку своју, па се око туђе савијате! Па зар да вас још ни не запитам: а ко је вјеровао проповиједању мојему?!

Још ми нијесте казали све што је било тамо код Цјепидлакâ, код несретне јаме оне близу св. Петра Чврстеца. Ма и оно што сте ми казали доста је, да увећа тугу моју ради лаковјерности ваше, а превећ је, да се не застидите ради лакомислености и лаковјерности своје. Сад, кад вас је војска са онога мјеста глупости, стида и срамоте растјерала, сада и сами као да увиђате препредено лукавство, које се завукло било у ону јаму. Добро је да увиђате, али ви сте данас осрамоћени. Осрамоћени сте, јер нијесте вјеровали проповиједању мојему. Та није само час два, њеколико дана дали сте се вући за нос, а нико да се сјети проповиједања мојега, па вјерујући њему да се сачува срамоте и од јаме оне да погледа пут цркве своје ове, у којој је друкчију проповијед слушао Еј роде невјерни!

Или вас проповијед ове цркве није можда могла спасти од срамоте? Само да сте је послушали! Ви сте ми рекли, да је она мајка Божја из оне јаме поручивала, да женскадија расплете косу своју, и расплетену низ плећа да пусти. И велите ми да је било православних Српкиња, које су глупост ту послушале. Можда је и вас која то урадила. А да си вјеровала проповиједању мојему не би то учинила. Ја се врло добро ејећам, да сам вам говорио са овога мјеста о стидау женскоме. И тада сам вам напомињао и ону одредбу светога апостола по којој жена треба да *покрије главу своју*, да сакрије косу своју, украс свој, особито кад је у додиру са светињом (I Коринћ. 11, 5). Говорио сам то, али ко је слушао проповијед моју, ко јој је вјеровао? Зар ви, јадне сестре, које сте на команду препредених и лукавих људи кршиле заповијед Цркве своје, скинуле повезачу са главе,

распеле косу своју, пустиле је низ рамена да се вјетар с њоме игра, па можда и грјене мисли да буди у страсном срцу људском?! Ви је нијесте слушале, ви јој нијесте вјеровале, иначе би знале да мати Божја, права мати Божја да не може од вас захтијевати оно, што за вас није пристојно.

Казали сте ми, да је мајка Божја из оне јаме поручивала, да мушкарци скину кошуље своје. И ви то чинисте, а заборависте да је праотац наш у рају, осјетивши се *голим*, почео прикривати голотињу своју (I Моје. 3, 7. 10) и да је пристојан свијет свагда прикрива. Ви метнусте образ под ноге, скинусте са себе одијело, којим чедни свијет сакрива голотињу своју. Није ли вам то било тешко учинити, нијесте ли се стидили један другога. нијесте ли се стидили невине дјеце оне, коју је глупост довела на то мјесто стида и срамоте? Зар сте могли мислити, да пречиста и пресвета мати Божја може тражити, да се у почаст њојзи чини њешто, што је кадро човјеку на образ навући румен стида? Ви о томе нијесте мислили, па разумијете ли бар сад болове душе моје, која вас пита: а ко је слушао проповиједање моје?

Казасте ми још, да је та, као што видите, безобразница из јаме оне говорила, да јој треба над оном јамом саградити велику цркву, да је рекла колико дуга, широка и висока треба да буде та црква. Да, тражила је цркву, какву могу подићи само богати народи. А од кога је то тражила? Зар од тебе сиротињо кукавна? Од вас зар, који једва имате чиме лонац осолити, зар од вас који једва новчић откидате од уста својих, да га цркви својој дарујете? А тамо сте форинте давали. А коме ли, а зашто ли?! Свој новац, свој жуљевима и знојем крваво стечени новац ви сте давали, да се подигне величанствена црква на ономе мјесту, где сте под ноге бацили стид и понос свој, гдје сте образ свој окаљали, гдје сте пљунули на вјеру своју, гдје сте погрдили Цркву своју! И то ли је зар мајка Божја, која све ово од вас захтијевати може? Препредена је то блудница, која кад вас је навела да се изневјерите ономе коме сте вјеру дали, хоће још да

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

вас и измузе, хоће да вас упропасти; на кад буде с другима пир пировала, онда да вам се у себи смије, да вам се руга, или можда да се учини великодушном, па да вас погледом сажаљења погледа. Цркву тамо да градите! А што ће вам? Или вам је мало ваше цркве? Или вас ваша црква одбија од себе? Не држи ли вас и не пази ли вас, као добра мати своју дјecu, не лебди ли над вама, није ли с вама и у радости и у жалости вашој? Да градите цркву над јамом код св. Петра-Чврстеца! Па да „ходочастите“ тамо! Зар то? А шта ћемо са овом нашом црквом? Да закујемо врата на њој, или да је претворимо у кућу жалости, у којој ће нас неколико, што вјерни останемо, плакати и оплакивати вјероломство ваше и уздисати, гледајући вас у наручју пјенидлачке блуднице. И још да вас зар не запитам: ко је слушао проповиједање моје?

Но ако сте тако брзо заборавили на све, о чему смо у светоме овом храму, у кућама и на гробљима вашим, толико пута говорили, онда бар сад слушајте, бар ове ријечи к срцу примите.

Видјесте ли куд сам вас одвео, разумијете ли гдје вас гледам, знате ли шта хоћу да речем, кад сам рекао, да сте се дали завести у несретни загрљај блуднице оне у јами оној срамотној?

Ја вас ово питам зато, што срећом онајам, да вам се не мили овај мој говор. И ако сте ме растужили, ипак хвалим Бога, да онајам ову зловољу вашу. Она ми доказује, да се ви пијесте хтјели огријешити о законитога друга својег, да нијесте мислили прекршити вјеру, којом сте се завјерили Цркви својој. Благо нама, кад је тако!

Ал' блудница она мамила вас је чаробним гласом својим у свој дом, нудила вам се да ће вам повјерити велике тајне своје, звала вас је да чујете оно, што би ви хтјели да сазнате, обећавала вам је да ће вас посветити у оно што не знају ни *анђели*, јер само Бог знаде, кад ће бити задњи час свијета овога (Мат. 24, 36).

А шта је хтјела она са својим лагаријама? Да вас домами у дом свој, па да вас онда заплете у вигове своје и да вас дотле држи, док с њоме блуд не учините. То је

она хтјела. Ви то можда и не видите, ви то и не опајате, ви то ни не слутите. Као неискусна безазлена дјеца ви сте се дали наводити, ви сте пошли за гласом њезиним, ви сте је слушали. А она сретна и пресретна са првим успјехом својим, пошла је одмах, да вас што више за се привеже. И кад вас је опсјенила, кад вас е примамила да је слушате, открива вам мало по мало смјерове своје, заводи вас на криву стазу, која вас свуда може одвести, само не к цркви вашој.

Не лажем ја, не измишљам ја ништа. Ви сте ми сами казали, да је та мајка Божја из своје јаме поручивала вам, да се Син њезин страшно љути на оне, који не знају ни његова имена! Казали сте ми да је она рекла, да се Син њезин не зове „Исус“, већ је име његово „*Језуш*“! А разумјесте ли ви тај њезин говор, схватисте ли му смисао? Опазисте ли како вас вјешто и лукаво та блудница одвраћа од ваше рођепе Матере. Прозирете ли ви у њезино лукавство? Та то бар није тешко. Запитајте се само: па на кога се Он то љути? За Бога, на кога другога већ на „проклете Влахе“, на вас браћо, на нас све, на нашу Цркву! Та ми смо ти велики грјешници, који не знамо ни имена Сину Божјем, ми га звасмо, ми га зовемо и ми ћемо га и даље звати именом „Исус“.

Баш је мудра та мајка Божја, из добре је школе изашла. „Влахе“ да осуди на проклетство, а своју чељад да одбије од „влашког“ говора. Зна она кукавица, да смо ми Срби својим дивним говором и језиком и њезину кућу падарили, чује она сваки дан, како и њезина дјеца сваки час говоре: „хваљен *Исус*“, па кад ми не ћемо тај поздрав да усвојимо, и ако Господа Исуса хвалимо и славимо, онда нека се бар та њезина дјеца одвикну „влашкога“ говора, па нек се врате своме старом говору, нек говоре мјесто „Исус“ опет „*Језуш*“. А кад сте се и ви за њом повели, па идете тамо да је слушате, онда мајка Божја из светога Петра Чврстеца хоће и вас да научи чему наметном, хоће да пљује на вас и на Цркву вашу, а ви да јој аминате.

Мудра је она, у доброј је школи била. Само ако ћете је ви и даље слушати, она

WWW.UNIBERS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ће вам све љепше поруке слати. Већ вам је рекла да је Исус „Језуш“, а затијем ће наставити, да је крст „криж“, апостол да је „апостола“ црква да је „црква“, свете тајне да су „шакраменти“, парох да је „жупник“, владика је „бишкуп“! Оно друго ће доћи на крају. И свршетак њезине пјесме овакав је: У Риму је бишкуп над бишкупима, памјесник апостола Петра коме је Језуш дао кључеве краљевства небеског. То је свети отац папа, кога сви људи на свијету треба даштују као Бога!

И кад вам тај свршетак пјесме отпјева, онда ће почети ону старију пјесму, коју су наши дједови крвљу својом плаћали, пјесму о „проклетим власима, који не ће видјети дике небеске“, јер не признају римскога папу за памјесника Божјег на земљи. И ако ви на то не речете „Амен“, онда ће се љутити мајка Божја, па ће из своје јаме поручивати, да догле не ће бити добра на земљи, док на њој буде и једнога само „Влаха“, — а ви се бијте тада у прса и нападајте брзо „блаженој дивници Марији, *госпи винској*“, и кајте се што сте „Власи“, јер Србима и онако не ће да вас призна!

Ето куд вас хоће да одведу. А ви? Да ли запитасте свентеника својега, да ли запитасте Цркву своју, да л' да идете слушати ону блудницу из јаме? Нијесте питали. Као радознала и лакомислена дјеца заборавили сте на све дужности своје, оставили сте и најпрече послове своје, па сте хитали тамо да гледате, да слушате, да дарујете, да се клањате. Ој, лаковјерна браћо, лако ли вас је на зло навести. Докле ћете бити тако лаковјерни, докле тако мало вјерни? Докле ћете се за сваким вјетром повијати? Докле ћете сваком вјеровати, само не ономе, коме би требали највише вјеровати, Цркви својој. Лијепо вас она учи: не вјерујте свакоме духу, није сваки од Бога. Али ви брзо заборављате тај наук. Ви вјерујете и ономе, коме не би требали вјеровати, ви се запосите за гласима из којекких јагодерина, ви још и сад згледате по небу облаке и помишљате: који ли оно из тринаесте школе управља облацима, бојите се и стрепите, хоће ли пустити лед на поља ваша. Не гледајте, онај је горе, који ведри и облачи, Господ дажда и олује,

сунца и облака, грома и муње. Они из тринаесте школе не ће вам моћи никад побити поља и усјеве. Али чувајте срце своје. Оно може страдати. Њега може лед смлатити, лед, не озго с неба, већ лед из сличних јама у које се ето кртине увлаче, да разрују љубав вашу спрема Матере ваше, да јој подгризу жиле, да увене.

Не вјерујте свакоме духу (I Јован 4, 1)! Не говори свако истину. Не говори сваки оно, што је за вас добро. Видите ли како вас хоће с родом да разроде, с вјетром вањом да развјере? Већ вам почињу из крторовина *нову моду* казивати, *новом говору* вас учити! Данас расплети косу, сутра скини кошуљу, а прексутра ће вам казати, да скуте мало прикратите, да наставке око врата изрежете, рукаве да распустите, „поцуљину“ на главу да метнете, све рухо да прекројите; јер тако ће хтјети та мајка Божја. Не измишљам ја. Чуо сам шта је до сад глас из јаме оне говорио, а по свијету сам видио, како се у славу других матера Божјих мода прописује. Видио сам у Далмацији и православну српску дјецу у бијелом одијелу са плавом пантљиком опасану, па веле да је то мода свете госпе *лурдске*. А та лурдска госпа и њезина водница ено се већ слави око Вођина у Славонији. Само да књижицу о њој не би и за вашом гредицом нашао... Да, *лурдска* госпа има своју моду, а за што и ова, што хоће да се зове *винска*, што хоће из срца нашег да истисне љубав спрема *лепавинског* храма успенија пресвете Богородице, зашто велим не би и та *винска* госпа прописивала вама моду, којом ће вас лакше одродити? А већ сам вам казао како смишља да вас наведе да вјетром превјерите.

Не вјерујте сваком духу. Опрезни будите, *времена су лукава* (Ефес. 5, 16). Лукавство може да се завуче и под глупост, па глупошћу да вас утамани, а ви јадни и не слутите, каква клопка може бити запета над оном јамом, којој се ви приближујете. Опрезни будите!

Прошла су срећом времена, кад су дједове и праједове наше у овом баш крају силом силити, да се Цркве своје одрекну. Сила је радила отворено. Наши стари су је видјели, знали су шта се хоће, па су

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

који пут силу силом и одбијали. На њих се дизало убојито оружје, а они су се бранили оним, што им је прво у шаке дошло. Срећом нема више силе. У држави нашег просвјешеног и племенитог владара, прејаснога нашег цара и краља Франц-Јосифа I. нема више силе. Закон је ту, највишом вољом премилостивога цара и краља потврђени, и по закону томе не смије више нико никога силити, да се својих светиња одриче. Силе је нестало, али опасност је остала. Данас не ће туђи „вјеровјесници“ доћи међу нас у пратњи оштрих бајопета, данас нас не могу више ради вјере на бијелу дану у окове окивати и у затворе бацати. Али, данас ће гледати да нас друкчије како к себи привуку. Ето и та мајка Божја из јаметине оне већ је почела намигивати на нас православне Србе.

А питам вас: зашто да идемо из Цркве своје? За што другу спаситељицу да тражимо? Чегам је мало у нашој Цркви? Или она нема благодатних дарова, који су нужни за спасење наше? Не пере ли нас од нечисти душевне, не храни ли нас пићом небеском, не помаже ли нам у немоћи тјелесној, не води ли нас к Спасу нашем? Шта би још хтјели, а да вам она није кадра дати? Знам шта. Ви би хтјели чудеса. О роде кратковиди, зар не видите чуда над чудима, бескрвне жртве, коју ваша Црква Творцу приноси?! Можда и видите, али би хтјели још какво чудо да видите. Па имате их у свакој тајни. Али још би ви хтјели. Ма душа ваша могла их је осјетити последице сваке усрдне молитве с вјером израчене. Јест, осјетити! Али ви би хтјели, да чудо видите. Па гледајте га, отворите само очи и одмах ће те га видјети. Куд трчите к прљавим јамама, шта тражите тамо? Тамо нема чуда, тамо је лаж, лукава лаж и гадна опсјена. На видику вам стоји велико чудо, света Црква ваша. Њу погледајте. Све силе овога свијета дрмале су је, али је срушити нијесу могле! С њоме је Бог, велики и силни. Дивнијег и већег чуда не можете пожељети, дивнијег и већег чуда не ћете видјети. Па и не тражите га.

Не вјерујте свакоме духу, није сваки од Бога. Будите мудри и опрезни. Станите једном већ постојано и не дајте, да вас

сваки вјетар повија. Не мојте да вас и опет питам: ко је слушао проповиједање моје. Не мојте више претпостављати блудницу њеку из јамодерине какве Цркви својој. Видите ли знакове? Јаме проговарају! Бог зна шта ће сјутра проговорити. Биједи наша увући ће се у дрвље и камење. Дрвље и камење ће проговорити, проговориће сва нијема ствар, да вас обмани, да вас из њедара Мајке ваше отргне. Али, ви стојте уз Мајку своју и вјерујте јој да је збиља ондје лаж, гдје вам она рече да јесте. Будите на свашта приправни, не дајте се од никога и ничега за нос водити. Што вас више маме, ви се све више приљубљите мајчиним њедрима, у којима је за вас спас.

Доста вас је ондје, но много их је још којих нема ондје. Па кад дођете кући и састанете се с њима, кажите им ову поруку моју, не моју, већ Цркве наше, увријеђене лакомислености вашом и њиховом, поруку увријеђене Мајке наше, која тугује гледајући маловјерност вашу, тугује али је и готова да опрости дјечи својој, која су ишла да слушају поруге на Њу, само ако та дјеца увиде да нијесу добро чинила, само ако се дјеца та кају и жале за оно што су чинила.

Браћо, вријеме је да се освијестите, вријеме је да престанете вјеровати сваком шупињу. Срамота је то за вас и за Цркву вашу. Грјехота је то пред Богом. Не вјерујте сваком духу, није сваки од Бога! И кад вас зову на којекакве странпутице, ви погледајте овамо на овај свети храм, којег вам стари овако високо подигоше, овамо погледајте с вјером и љубави и напасник ће посрамљен остати, а ми ћемо се у миру и љубави ондје наћи, не да се коримо, јадамо и боримо, него да се о другим великим својим потребама разговоримо и поучимо.

Да, браћо, имамо ми много и много тога, о чему би требало дуго да говоримо. И ја сам мислио пред свршетак школске године, да вас сјетим на школицу нашу ову ондје преко пута од цркве, да вас запитам како је сада држите и да ми се похвалите, како дјену своју сада лијено у њу шаљете, али ето пакосник наш онај стари не даде нам, да се у миру и благослову срца наша са-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

стању и душе наше загрле. И тако нам већ вијековима пакости и мира нам не да, да спокојно и без прекида можемо у хришћанском животу напредовати, него се трзимо и крзимо на велику штету и за временити и вјечни живот свој. Па и у будуће не ће он престати. Али ви стојте и не дајте се. Крстом својим прекрстите се, у цркву ову своју погледајте и сјетите се отаца и праотаца својих, па ће немира нестати у срцу вашем и ви не ћете онамо скоком, камо пакосник макне оком. Тако радите, јаки будите. И Бог мира и љубави биће свагда међу нама. Амин!

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак.)

Па шта је дакле папски догмат по својој унутрашњој садржини и смислу, и у каквој унутрашњој свези с доктрином о папству стоје друге вероисповедне особине католицизма?

Још учени противник Лутеров Кардинал Кајетан, да би свео суштину папског догмата на простију формулу, доказиваше, да је папа господар и заповедник читаве цркве, а црква — његова робинја (*serva*). И други богослови римске цркве радо употребљаваху ту формулу, налазећи, да она потпуно одговара смислу и унутрашњој садржини у католицизму примљеног догмата. Суштину Кајетанових назора дели и потврђује и ватикански сабор, који једино папи приписује *plenitudo potestatis*. А пуноћа власти саопћује папству авторитет не само врховни него у исто време и савршено апсолутни и безапелацијони. Други карактер и не може имати папски авторитет, јер се првосвештеник Рима сматра као искључиви носилац и орган Духа Божјег, што живи у цркви, као обдарен, осим других прерогатива, монополом непогрешивости. Са таким својим карактером папска се власт јавља већ као власт савршено беспримерна, која се ни у ком одношају и ни с каквом земаљском влашћу не може сравнити. А ако се и може испоређивати, а оно тек једино с влашћу божанственом.

У средњем веку ни мало нису у то сумњали и канонисте тога времена смело твр-

ђаху, да је трибунал Бога и папе једно и исто. А изједначен са божанственом влашћу, папски авторитет, неизмерно се уздижући над сваком влашћу, која само може постојати на земљи, не трпи над собом никакве контроле, не допушта никаквог протеста и у својим радњама је савршено аутономан, јер је он извор свакога права и стоји више постојећих закона. На томе се основу у средњем веку признавало као аксијом, да је папа у својим радњама одговоран само пред Богом и да се од папског суда може апелирати само на суд Божји. А у погледу питања о аутономији папства, његово практично решење беше у томе, што је папама било признано право не само допуштати сваке врсте екземције и диспензације, него и одбацити постојеће црквене законе и замењивати их новим. А принципијелно се то практично решење оснивало на мисли, да за папу закон, тако рећи, није писан, јер од њега самог исходи и добија санкцију сваки закон.

Грацијан вели: „као што се Христос на земљи покоравао законима, а у петници је био Владиком закона, тако и папа стоји више свих црквених закона, и може располагати с њима слободно, како му се свиди, јер једино он сâм даје силу свакоме закону“.¹ Напослетку се папска власт јавља као јединствена и по пространству (всеобъемлемост) својих функција, исто тако као и по опширности свога утецаја, јер се у папиним рукама сасређује целокупна врховна власт: и административна, и судбена, и законодавна; и та централизација свију облика власти даје епископима Рима могућност, да господаре над човеком без отпора, покоравајући га своме авторитету на свима стазама живота.

У теорији је, истина, примљено, да под папски авторитет иде специјално област вере, наравственог живота и црквене дисциплине. Али на пракци то ограничење не стеже папе и његов се смисао показује толико широк и растељив, да се папство трпало и трпа са својим авторитетом свуда: оно тежи да регулише друштвени и приватни живот, захтева покорност како од најмоћнијих монарха, тако и од сваког њиховог поданика, присваја себи право да установљује принципе за науку и вештину, за политику и међународне одношаје, и све то под

¹ Caus. 25, qu. 1, c. 11. 12. 16. Janus. Der Papst und das Concil. Leipzig. 1860. S. 161.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тим изговором и на том основу, да сав свет лежи у злу и да, дакле, компегенција папске власти мора имати свеобимни карактер, јер она има пуномоћ да гони грех, гдегод би завладао.

Лако је видети, да по својој природи папски апсолутизам није ништа друго, него система духовне тираније и деспотизма. Да је папизам деспотизам, види се из тога, што епископи Рима држе, да су постављени више свакога права и што целога свету напурују своју вољу као норму живота, обавезу за све, у свима његовим сложеним и многостраним појавама. О деспотичким својствима папизма сведочи такође и то, што се с гледишта романизма сва црква у својој целини и сви верни посебице морају сматрати без икаквих права у одношају према намесницима блаженог Петра, осим права и обавезе безусловне покорности. А тирански се карактер мора усвојити папизму на томе основу, што се његов авторитет оснива на тобожним пуномоћствима, која немају потврде ни у светом Писму, ни у црквеном предању, и та власт, коју имају папе, јест узурпација и нарушавање законâ, које ударише у темељ црквене организације Христос и апостоли.

Основни закон црквене организације је раскривен од апостола Павла, који сраивује цркву с телесним организмом, где сваки уд, узимајући удела у опћем животу организма, има још своје засебно, њему својствено, одређење и, дакле, је обдарен извесним делом самосталности, која не може бити угушена и уништена без штете за цео организам и за друге удове. Друкчије се мора схватити црквено устројство с гледишта папског догмата. У истини су идејали римског католицизма такви, да се црква, по својем устројству, може пре сравнити с пирамидалном зградом, него с нашим телесним организмом. Нижи слојеви пирамиде имају представљати световњаке, а виши — јерархију. Што се тиче круне пирамиде, то место у црквеној згради припада папи. Таково сравњење, узето само по себи, свакако није без неке узвишености. Али ако га ставимо упоредо с папском идејом, биће јасно, да не може бити ни речи о каквом му драго значају и самосталности појединих удова у црквеном организму. У цркви се, напротив, исто као и у пирамиди све одржава притиском виших слојева на ниже и тим се одређује значај свакога слоја. На јерархију притиште папа. Дакле, њен авторитет није независан и само-

сталан. А световњаци стоје под притиском јерархије. Дакле, налазећи се на самој дну, подвргнути притиску свих виших слојева, световњаци нису ништа друго, него мртва, бездушна маса, осуђена на робовање.

Како догматичко учење, тако исто практика и уредбе римске цркве представљају положај и однос између папе и јерархије с једне стране, и између последње и световњака с друге, одиста у таком виду, да се порабођење нижих слојева од виших јавља као коренити закон црквене организације и црквеног живота у католицизму. Реч Божја учи, да сам Дух Свети поставља епископе на дело службе (Дела, XX, 28. Посл. Ефес. V. 12.). А паписте тврде, да пуномоћи само јединог првосвештеника римске цркве исходе непосредно од Духа благодати. По томе само једини папа носи по праву титулу *vicarius Christi* и назива се *episcopus universalis*, којим се називом означава, да је он једини епископ у целога свету, да само један он и јест у целој васељени епископ у правом смислу. А што се тиче других епископа, они су викари не Христови, него папини. Они и не добијају своју пуномоћ непосредно од Духа Светога, него посредством првосвештеника Рима, и своје јерархијске пуномоћи не могу објављивати друкчије, него у зависности од папе и само у такој мери, у каквој им то буде одобрено од апостолског престола у Риму. Отуда у средњем веку насташе заклетве епископа у верности папи. А на том се основу неки од средњевековних епископа чак и потписиваху „*von des päpstlichen Stuhles Gnade*“ место „Божјом милошћу епископ“.¹ Али папски апсолутизам достиже своју кулминацијону тачку у присвајању епископа Рима, да поставе свој авторитет више авторитета васељенских сабора. Васељенски сабори — то је сама васељенска црква. Њихов се авторитет оснива на томе, што се они, представљајући саму васељенску цркву, јављају као носници Духа Божјег, који ће, по обећању Господњем, научити цркву свакој истини (Јов. XIV, 26; XVI, 7 — 14). На основу тога је сталност авторитета васељенских сабора била утврђена до тог степена, да су чак у XVI, веку, када је била подигнута застава реформације и кад су сви авторитети били низвргнути, протестанти доста дуго време тражили

¹ Janus. Der Papst und das Concil. Leipzig. 1869 S. 187.

сазив васељенског сабора, очекујући од њега, као једине компетентне инстанције, умирење религиозних смутња. А епископи Рима, у свој тежњи да покоре цркву, оспоравују и теже да понизе авторитет васељенских сабора, пеказујући, да су они органи папске власти. Авторитет сабора тобож није самосталан и независан; напротив, по доктринама романиста, сабори се налазе у потпуној зависности од папе, коме као припада искључиво право сазивати саборе и председавати на њима и потврђивати њихове декрете. *Ubi papa, ibi Spiritus Sanctus*, ето то је папски принцип, којим епископи Рима хоће да оправдају своје присвајање на господство чак над васељенским саборима.

(Наставиће се).

Конференција Срба код угарског министра-председника.

(Свршетак)

Др. Паја Дракулић: Почтована конференцијо! Врло ми је мило, што се у свему са пошт. г. г. предговорницима — изузимајући г. Ђурковића — слажем, те ћу се тако сасвим у кратко моћи изјаснити, с тим пре, што немам упрозо ничега новог да додам, само ћу ресумирати из досадашњих говора оно, што за важно налазим, и што треба г. министар председник да уважи, ако искрено жели, да ова данашња конференција не остане без резултата.

Пре свега хоћу да констатујем, да су се сва г. г. предговорници једногласно изјаснили, да у смислу IX. зак. чланка од 1868. год. — који је и сам г. министар-председник за основу наше црквене аутономије признао, — и као постојећи закон и респектирати мора, — наш црквени сабор што пре сазвати треба, ако влада хоће да се данашњем незаконитом стању крај учини, и да српски народ стече поверења у правичност државне власти наше уставне домовине, те да се не осећа насторком у својој рођеној отаџбини.

У овоме питању дакле, сви који смо овде, сугласни смо, без разлике наших политичких партијских положаја, и без разлике наших партијских ставовишта, у погледу црквене аутономије, — сугласни смо даље, а морамо бити сугласни и у томе, на који начин треба конгрес да се сазове, јер то сам закон одређује, — и у овоме питању, — нека се г. министар-председник

сам строго закона држи, пак ћемо сви бити задовољни.

Друго је питање, у коме г. министар-председник жели у нас извести, — у колико сам добро разумео — то, да ли ће наш народно-црквени сабор — ако се скорим сазове — бити тако састављен, да ће моћи на истоме међу разнима странкама до споразума доћи, — и да ће услед тога показати и резултата у стварању наше автономне зграде.

Врло поштована конференцијо! по моме искреном убеђењу, ово питање не спада управо овамо. Делокруг конгреса законом је одређен, ако конгрес тај делокруг прекорачи, државна власт има и право и моћи, да свему, у чему би конгрес свој делокруг прекорачио, на пут стане; али напред се не може одредити, нити конгресу прописати, хоће-ли исти само текуће ствари обављати, или ће и даље на поље организаторног делања ступити. Факт је, да у смислу закона конгрес треба сваке године између Ускреса и Духова да се састане, а то је преко нужно и зато, да наши автономни органи, у смислу закона функционирати могу, да се буџет склопи, и да се рачуни ревидирају. Хоће ли конгрес наћи за нужно и целесходно, да осим овога и друго шта ствара, и хоће ли се моћи доћи до споразума у томе погледу, то је интерна ствар конгреса, у то није поља утицати не сме, — али та околност, да се евентуално не може доћи на идућем сабору до споразума у погледу довршавања наше автономне организације, не сме служити за узрок томе да се наш сабор у смислу законитих одређења не сазове.

Још у једном питању желим своје убеђење у кратко изрази да дам, а то је у питању интерпретације оне клаузуле, кајом је наше саборско устројство потврђено; — ја сам потпуно уверен, да та клаузула не садржава у себи упрозо ништа друго, до ли *expressis verbis* сапирање права врховног државног надзора; а то значи, да у онима случајевима, у којима би који од наших врховних автономних органа прекорачио свој делокруг, те заео у делокруг државних власти, или пак не би респектирао у својима закључцима постојеће државне законе влада уштити такове закључке и упутити наше органе, да у своје делокругу, односно респектирајући постојећа законска одређења, нова решења донесе; али никако не даје право министарству, да донесена решења просто измени и

као највиши *forum apellatorium* нова решења доноси, — јер ово чини просто илузорним сваки поступак наших автономних власти, дакле чини илузорним и њену целу автономију, — зато ми је и жао, што се тај *abusus* већ сасвим код министарства укорењено, пак што и сам г. садашњи министар просвете и богочасти, кога ја баш с тога особено поштујем, што иначе у свима приликама закон и постојеће уредбе респектира, и сам тим кривим путем иде, — те и неки дан је опет неко решење нашег митрополит. школског савета просто у меритуму преиначио.

Ако дакле влада озбиљно респектира нашу црквену автономију, онда треба да се поменута одредба потврђује клаузуле у будуће умесно у горе назначеном смелу интерпретира, и министарство решења наших врховних аутономних власти самоволно не измењује, — а г. министар председник треба да IX. зак. чланак од 1868 год. изврши и у смелу постојећих законских одредаба наш црквени сабор што пре сазове, — и тиме у погледу наше автономije сада на жалост порушено законито стање реституира.

Министар-председник барон *Banffy* примећује, да влада, имајући и најбољу вољу, да српски црквени конгрес сазове, мора ипак такође имати пред очима одговорност своју, да има у рукама и неку гаранцију за успешан рад конгреса, ако крупни предлози да се конгрес сазове. И влада се у неколико незгодно осећа, што није могла предложити сазив конгреса, али на то је побудио поглавито досадањи неуспешан рад. Питање је сада, да ли има изгледа, да ће радња конгреса успешна бити. Нема ништа против тога, да се конгрес сазове, али само тако, ако добије неке гаранције, да ће му рад успешан бити.

Барон Јован Живковић: Ваша преузвишености! Поштована конференцијо! Удостојен од ваше преузвишености такођер позива у ову конференцију, нека ми буде допуштено на овај други говор ваше преузвишености и то на немачком језику неколико речи надовезати, жалећи уједно, што и моје врло штоване предговорнике већина конференције ради незнања мађарског језика није могла разумети.

Назалим се пак побуђеним узети реч тим више, што је ваша преузвишеност, не имајући — како вели — уверења и сигурности, да би конгрес у погледу потребитих рефорама до каквога успеха доћи могао, изволела уважити назоре г. *Бурковића*, који је истога мњења и по коме или не

треба зато конгреса (?!) или ваља причекати док народ сам до тога увиђења не дође да данашње уређење нашега црквенога устава није добро, да не одговара карактеру наше источно православне цркве, те да нужне реформе из њега самога потеку; а донде макар да би се само „текући послови“ обављали. Ваша преузвишености! Наш данашњи црквено-народни устав, па био он ма како „лош“, донесен је и узаконен начином *уставним*. То нам је данас наш закон који се само на исти уставан начин било поправити, надопунити или променити може и никако другачије; а ја не могу помислити, да би у нашој као уставној држави, ваша преузвишеност као уставни министар председник а тако и његова преузвишеност бан гроф Куен Хедервари у томе погледу *другим* којим *путем* ударити могли, како је то овде мало час натукнуто било; или да би се тога ради сазив конгреса можда *ad calendas graecas* одгодио.

Конгрес је наше автономно *законодавно тело* наравно у своме по закону тачно и јасно обележеном делокругу; а уједно и наш врховни *контролни орган* над целом народно-црквеном управом, нарочито над делањем свога управнога саборскога одбора. Зато морамо пред очима имати то: *да без и то редовитог држања конгреса, нема ни автономije.*

Многе и многе ствари, које на конгрес спадају, нису још уређене; по оставимо то, али: ево већ више година, како конгрес није могао ни до тога доћи, да прегледа и расправи подвргне *извештаје* свога саборскога одбора о његову већ вишегодишњем деловању, и да види шта се је све и како се је радило и шта све још треба да се учини, да се једанпут у нашој цркви до уређенога стања дође.

А што је још више, ево такођер већ више година, да наш сабор још ни до тога није дошао да расправи и установи свој *прорачун*; јер су све такве околности биле, да до тога *није ни доћи могло*. Та ми још ни данас не знамо ни како са нашим народно-црквеним фондовима стојимо? Те како и на колико на наше автономне потребе и културне сврхе располагати можемо? А то све, *јер нема конгреса.*

Како видимо високој влади стало је до тога, да се те наше још неуређене црквено-народне ствари једном већ законито уреде. Ваша преузвишеност може бити о томе уверена: да је и нама и нашем народу ако не у већој, а оно бар

У истој мери до тога стало и да је наша општа увиђавност, да овако даље не иде. Да се је и до сада мало више држало прописа закона и било мало више поверења, неби се онда ни дошло до ове конференције и њезине потребе, што би боље било и по високу владу као и по нас.

Говорило се је, да није било за покриће довољнога саборскога трошка. Но то је ствар самога сабора, да се он о томе постара. Ми смо кадри наше саборске трошкове, нарочито наше дневнице *смањити*, шта више на њих и *резигирати*. То нам неће и несме бити запреком држану нашега сабора. А што се напосокон и оне по вашој преузвишености наглашене „гаранције“ тиче, коју желите имати од нас, за *успешност* деловања нашега будућега сабора, јер да вам је иначе тешко узети на се одговорност према светлој круни ради његова сазива, ја вам истина с моје стране не могу зато „јамчити“ нити имам за то какова мандата, али ту „гаранцију“ имаде висока влада у својим рукама у својој *власти*. Ако би се конгрес усудио свој — како већ рекох — по закону тачно и јасно обележени делокруг буди у ком погледу и најмање *прекорачити*, влада га може распуштити; а то ми врло добро знамо.

Ако пак конгрес макар и у своме делокругу донесе какове закључке, који се можда не даду у склад довести, са каквим „вишим државним разлозима“, ти или остану непотврђени или се могу сабору на поправак натраг повратити. И то ми добро знамо, пак зато се и није бојати, нити је оправдано онако оштро судити, како је то овде мало пре један од господe предговорника учинио, да ће сабор бити „претераи“ и не хтети у своме деловању до успеха доћи.

Зато преузвишени Господине! одстранимо то међусобно неповерење и непоуздање и држимо се строго закона, пак се ја надам, да ћемо доћи и до уређења стања, јер са нашом црквом и јерархијом, — које питање овамо и не снада — то ће бити наша ствар да се погодимо.

Министарски саветник др. А. Дардају примећује, да нема ни једне црквене автономije, која стоји на тако широкој основи, као српска. Њена унутрашња организација отештава сваку управу; она је сувизне компликована, те мора доводити до недогледних сукоба. Влада не би могла примити на себе одговорност, да предложи сазив конгреса, који би се јамачно без успеха свршио. Да по предлогу дра. Максимовића утера

заостале трошкове за конгрес, то влада неће јер није рада да за то узме одијум на се. Румуни су у своје време створили себи једноставан статут, па с тога ради њихова црквена автономija сасвим лепо без трвења и без сукоба.

Министар-председник барон Банфу додаје још и то, да влада у стварима српске црквене автономije поступа у свему по пракси, коју је кроз више од двадесет година непрекидно вршила, те на приговоре, који су учинени због њеног мешања у автономне ствари, примећује да баш за то треба да се установи један једноставан статут, у коме ће се моћи за све случајеве одредбе учинити, и много шта изменити од онога, што сада постоји, и на што се поједини говорници туже.

На ово заште др. Илија Вучетић по други пут реч и рече, да је и он сам, и велика једна странка у нашем народу, баш зато противна грађењу једноставног статута, што се бојимо, да се не ценови оно горко искуство, које смо год. 1875. стекли. Тада су при највишој потврди саборског устројства унесене у исто једнострано многе октројке од стране владе, и то такове, које су нам целу нашу автономiju поништиле, па се бојимо, ако би сад један једноставни статут начинили, да би се у нети унеле можда још какве горе октројке, него што су и ове садање. Кад бисмо ми од стране владе добили гаранције, да ће се једноставан статут поднети на највишу потврду онако, као што га сабор споразумно са јерархијом установи, и да ће апсолутно искључена бити свака октројка, онда бисмо сви били за грађење таког једноставног статута, и брзо би се међу собом споразумели, и тако би рад нашег сабора и у том погледу за сигурно могао успешан бити. Али ако те гаранције немамо, онда ће тешко ствар ићи.

На ово није министар-председник ништа одговорио.

Затим узе по други пут реч:

Др. Ника Максимовић, те одговарајући министарском саветнику др. Дардају примећује, да је и протестанска и романска автономija заснована на много ширем темељу него српска. Међутим, пошто је министар-председник изјавио, да је вољан пристати на састанак сабора, чим му се зајамчи успех, уверава га да ће тога успеха зацело бити, кад би г. министар уједно унапред изјавио, да ће Срби добити такву исту автономiju као што ју Румани имају.

На ово је барон Банфи одговорио, да су онда биле друге околности, кад су Румуни свој статус грађани, и он без увареде за Србе вели, да су Румуни мударји били, те су згодну прилику употребили. Но он ема тра по свом личном убеђењу потраду тога статуса за погрешку и изјављује, да он данас не би такав статус предложио на највишу потраду ни за Румуне, па дакле ни за Србе.

Датим министар-председник барон Банфи ре- асумира саветовање ове конференције, истичући да су се сви говорници изјавили за савез срп- скот црквеног контра, али он из изјаве говор- ника није могао потпуно уверење добити, да би контраес организацију автономije могао и хтео потпуно извести. Он нема ништа против савеза контра, али причем о томе не ретара он сам, него у смислу закона у договору е министром преврете и хрватским баном, то за сада још не може ништа позитивно рећи, док се у том по- гледу е њика не споразуме. Вада у том питању нема никаквих политичких цели, и она ће кон- трес можда и онда допустити, ако нађе за по- требно ма само и зато, да уреди своје текуће послове, а организациони посао да остави за доцније време. Датим се још једном захвали доцније време, тако и свика, који су на његов позив дошли и закључи конференцију у 7 сах. у вече.

Изјаве

кр. уларског министра председника у улар-ском сабору о нашим автономним одношајима.

Преузвешени г. министар председник барон Банфи, одговарајући 12. (24.) априла о. т. у уларском сабору на питањематнију посланика Вишонтја, рекао је и ово:

Како је реч о српском црквеном животу, о савезу српског црквеног сабора и о саветовању у том погледу, нека ми је дозвољено да е обзи- ром на то споменем још неке ствари. (Чујмо!). Није ми ово прва прилика да кажем, како вадаи у опште није пријатно то, што се српски црквени сабор онако, као што то наредбују црквени прописи и црквени краљевска одлука, не може савезати кад треба, од три до три године, шта више то је врло незгодно, јер врло важна зна- мена питања чекају на решење, па како се не могу држати сабори, остају та питања нерешена.

Због чега је више пута дошло до ковтоверјаје, где вада или на своју одговорност мора да по- ступи или мора да изипште решење крунино, а све у интересу српског црквеног живота а по- главно у интересу осигурања иметка

Но пређашње ваде е обзром на то, што је сабор више пута осујечен, уздржаваје се да Црковом Величанству — јер у смислу устрој- ства такак је потребна дозвола Црковом Величанству за савез сабора, ма да се овај ма са- стајати од три до три године — у том погледу поднесу представку, но нику се устручаваае она- ко, као што сам то недавно имао прилике да чи- там у једном српском листу, у “Бранику”, да су ваде у таким питањима нашле за добро Црво- вом Величанству и не подносити представку, већ да пред краљем застаје ствар: ваде су баш про- тивно чиниле тако, да представку патријархову у орпичалу са образложењем поднесе Црковом Величанству, а вада, наравно, подноси и своје мишљење и становиште, те на основу тога из- мољава односно решење Црковом Величанству. И прошле године је српски патријарх према својој дужности молио ваду, да учини што треба за савез сабора. Али вада е обзром на ту околност, да онда више од 97.000 фор. није било враћено народним фондима, није наша за образложење да дозвољу сабора предложи Црковом Величанству, шта опште предлошка је *допа и год 1895*, (Немир на крајној левници. Вика: Треба закон одржати!), јер је вада мислила да није могуће дозволити, да се осим оних 97.000 фор. на саборске трошкове из народних фондова иза још 82.000 фор., у колико би одр- жање сабора од прилике толико стаало, јер вада није волна примити одговорност за то, да се из народних фондова само за дневнице толика свота уз неспирно враћање извуче. Јер вада ми опазити да се од 1868. од када се држе сабори, увек из народних фондова — по мом мишљењу неоправ- дано — плаћу саборски трошкови и вада држи да није могуће дозволити да та свота још више порасте. Осим тога вада е тога није наша да је образложен савез сабора, што оне уредбе о којима сабор треба да ретара, нику биле ни готове уреду противности и дисференција у срп- ском црквеном животу. И ове је године српски патријарх *према својој дужности*, што пропустиле из закона и патријархова пожеља, да

Министар председник, у чији делокруг спадају ове ствари у смислу наредбе од 14. маја 1876., саслушавши хрватског бана и угарског министра богочасти, поднео је представку Његовом Величанству те је предложио, да *Његово Величанство сабор за 1896. годину исто тако не дозволи*, а то с тога, што још увек има 85.000 фор. извађених из нар. фондова и још увек нису готови они нацрти и уредбе, које би ваљало спремити за расправу на сабору, дакле нема на расположењу строго узевши готова материјала за решавање. Његово Величанство, узевши у обзир владину представку, тако је решило, да се ни 1896. год. не држи српски народни црквени сабор, али се сада је благоизволело решити, да се у своје време поднесе представка са сазив сабора у годину 1897. А нарочито је краљ наредио, да се изврше предходни послови, што су потребни за установљење дефинитивн г устава.

То значи да је владар вољан дозволити за 1897. годину сабор, који је искан за 1896. али је уједно упутио владу, да учини потребне кораке за израду претходних елабората, што су потребни за стварање дефинитивне организације. У том смислу сам ја известио српског патријарха, у том смислу упутио сам саборски одбор, да изврши потребне припреме.

Сматрао сам за потребно, пошт. Доче, то овом приликом казати с тога, јер нарочито српски листови данас доносе сасвим неистините гласове, можда из политичких намера, а можда услед борбе између разних црквених странака; хтео сам да обавестим заст. кућу о томе, како ствар стоји, да влади нити је намера нити јој је у интересу, да једнако онемогућава одржање сабора, није јој цел ни интерес да сужава српски црквени живот, напротив влада се годинама трудила, да се једном реши ова ствар, што се провлачи од 1868. године, и да једанпут створи организациона правила, рецимо: устав српске цркве. Није влада, него баш фактори у српској цркви, који имају различни интересе и правац, криви, што влада сад већ, бар од кад ја управљам стварима, иде за тим, да то неуређено стање престане и да се српски црквени живот једвом за свагда среди.

Кад сам већ говорио и о томе, да поједини листови тенденциозно донесе неосноване вести, да оптужују владу како притискује српски црквени живот, како сужава њихов устав и аутономију, хоћу да пређем још на једно питање.

У најновије доба упражњена је вршачка владичанска столица, те је тамо српски патријарх, *по праву, које му припада*, послао мандатара. Влада је у смислу одредбе Declaratorium штурисп-а такође поднела представку Његовом Величанству краљу и Његово Величанство је на ту владичанску столицу именовало администратора. На то су поједини српски листови, а можда без изузетка сви српски листови писали, да је то опет повреда српског црквеног живота и канона, јер за администратора има право Његово Величанство именовати само епископа. Влада је према томе имала противно становиште, учинила је предлог Његовом Величанству краљу, и овај је именовао архимандрита Гаврила Змејановића, који сада као администратор седи на вршачкој столици, све донде док се ова путем избора не попуни.

На супрот оним тврдњама, да је влада и овде прекорачила свој делокруг и повредила канонско право, ваља да кажем, да су, сасвим противно оним тврдњама, још 1732. Павле Ненадовић, обичан калуђер, у Горњој Крајини, 1768. архимандрит Вићентије Поповић у будимској дијецези, 1749. Данило Јакшић, архимандрит у Гомирју, у горњо-карловачкој епархији били именовани за администраторе, од 1768. г. пак до 1772. били су администратори Алексеје Гавриловић, обичан калуђер из Врдника, у горњо-карловачкој, 1797 архимандрит у Гомирју Јован Милојевић такође у горњо-карловачкој дијецези, а Арсеније Стојковић као гретешки архимандрит је 8 година, Герман Анђелић пак 4 године администрирао бачко владичанство.

Тим сам опет овом приликом хтео да покажем, да не узмете све тужбе против владе, што излазе у појединим српским листовима, као такве, које су оправдане. Не стоје те тужбе јер факта, податци доказују, да су у пређашња времена слична распоређења чињена и на осн ву тога с потпуним правом влада је могла поступити према правилима, установљеним у Деклараторији, поступила је, али тим није повредила српску аутономију. У осталом, као што рекох, влади у опште и није у интересу одржање те провизорије, на против влада свом снагом наваљује на то, да се то питање коначно доведе у ред, те да се створи здрав организам и стање, да престане она несретна борба у самој цркви, и оне противности, што постоје између српске цркве и мађарске владе.

WWW.UNILIB.BG
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Б Е Л Е Ш К Е
ЛИСТАК.

(**Његова Светост, преузв. г. патријарх Георгије,**

отпутовао је у прошири четвртком браном возом у Бу-

димешину, да присуствује свештаном отварању миле-

нијске светковине и с њоме спојене назкобе. *Негова*

Светост бавиће се у Будимпешти неколико дана

(**Високопроеошешени г. Њископ баџки Герман**

Опачић) отпутовао је у прошири вторник у Карлсбад.

(**Гачна епархијских власти у Новом Саду**)

Крвк. конституција бавка одржала је 8. (20.)

априла о. г. под председништвом Њег. Високопро-

ешештства г. Њископа *Германа* своју седницу, у

којој су намебу остатака решени ови предмет:

Наређење се подручног свештештва да у будуће

евидентнију о Назаренима, о слушањима бракова,

робења и смрти међу њима, у засебном протоколу

воде. — Објавиће се подручног свештештва упу-

ство високог кр. улт. министарства болочасти и јавне

настаје у потпуног поступања у неки несоговара

дисциплинације од брачних превоја потребне приликом

сметанања (трај.) брака, што га жели да склопи

уларски држављанин, који има обичну науљекност

у уларској, на земљишту Хрватске и Славоније, и

обратно: уларски држављанин који има обичну

науљекност у Хрватској и Славонији, на земљишту

Хрватске. — Уд узвогу вис. кр. улт. министарства

болочасти и јавне настаје наређење су неке исправке

у цркв. матицама нарох. звања у Ст. Паланци и

Товаришству. — Преноручени су за државну припомоћ

Б. Ј. нарох у С. В. Н. нарох у В. и В. В. кате-

дан у К., затим свештеничке удове: А. Ч. из Ст. Ф.

и А. М. из П. — Узета је на знање и објавиће се

свима, којиј се тиче, одлука високог М. Савета,

којом је одбијен призив Ј. Т. Ј. канелана у С.

против овокова. решења бр. К. 341. 355 161 ех 1895.

у потпуног финалисања рачуноког ротационог спора

намебу њега и његовог старешине Ј. Ј. нарох у

С. — Од високог, М. Савета одбијени призив

Б. Маргетша председника цркв. општинне швањичке

против овокова. решења бр. К. 781 212 ех 1895.

у потпуног распокожења са једним од тамошњих цркв.

готовога доостајиче се признавањем уз сохују обавест

натраг. — Од стране архидијецезанне конвентордије

припошгани њезини Шматваз за 1896. прикљен је

са захвалномшћу. — Потрђени су у збори Ј. Јована

Трифунковића за нарох у Циролу и Милнвоја Ци-

вачког еврп. бологова за бркова у Сентомашу. —

Наређења је дисциплинарна петара против неколих

промонаха у ман. К. — Узети су на знање наве-

штаји окружних протодрезвятера о овогудшњим

свештеничким исповестима. — На основу спроведене

истрате одбијена је гужба црквене општине у ЈСИ.

против тамешел нароху као неоснована. — Упуђена

је црквена општина у М. да се строло придржава свога

делокрдуга; тамошњи пак свештеници обје питирани

пред високопроеор. Лоси. Њископа Дијецезана. — Пре-

поручено је цркв. општини у Н. С. и тамошњем нароху

Ј. З. С. да се у потпуног усудућеног истом нароху под-

воза односно накнаде за исти међусобно споразумљу и

то овамо ради одобрења пријаве. — Узето је на

знање изјаснаење цркв. општине у Л. у потпуног

једног изјаснаења цркв. општине у М. да се текет кова. решења

којим су некоји становници тамошњи због неосно-

ваних гужба против свога нароху на истратне

трошкове осуђени, не може ни у једној речи изме-

нитв, него ће јој се саопштити имена евиљу гужки-

тења. — Против неколих становника шандорских

учиниће се због њихове претње да ће у Назарене

прећи, пријави административном одбору ради соху-

пот неоступања против њих због помањкања црквене

свесте.

(**Избор чланова патроната**) еписке велике гимна-

зије карловацке, на уписањена два места, обавези

је у прошири неурљу. Изабрани су: администратор

протодрезвятерата карловацког и нарох карловачки

г. др. *Истар Станковић*.

(**За администратора парохије у Краљеви**) (кој

Руме) одрђен је еврпешни бологов Јубривој Мико-

внх из Воботе.

(**Дрвено Свето Писмо**). Руски цар је издаво

стекло великију ванредне врдиности. То је руско

Светог Писма, о којем нацарари држе, да је писан

шестом или седмом века. Већ пре много година се

знало, да у једном селу близу Цезареје чувају један

стародревни руског Светог Писма. Нацарари држе,

да је тај руског једног онова којека, од којег чувају

шест листова у Ватикану; четир листа у Бритском

музеју, два листа у Бечу и три листа у Лат-

мосу. То је с највећом бргом писан текет Светог

Писма, а написан је на једном пергаменту еврејске

боге. Слова су написана еврејом, а ерпаћено име је

хова је скупље написано златом. Стране су покрете

на два ступца, ступци су 32 центиметра високи 26

центиметара широки. Нацаранини једног американског

и једног ентеског еврејаништа се већ одавно пот-

ражи да мисле то Свето Писмо, а купино га повереник

руског царя. По што га је купино, не зна се, но ја-

мачно је, да је ипакто више од хиљаде фунти етер-

WWW.UNILIB.BS

лингa, јер је ту своту еглески велики поклицар већ више пута нудио, па га по те новце није добио.

III. Исказ скупљених прилога за „фонд Св. Саве“.

(Наставак)

Цркв. општина Н. Карловци ф. 100.—, Крњешеви ф. 10.—

Манастир Привина глава ф. 38.— (Прилози посетилаца)

Нова Градишка: Срп. прав. цркв. општина 20.— ф. по 10 ф. Г. Г. Корка Јоца, Ј. Антоновић, по 5 ф. Др. Николајевић, по 2 ф. В. Свилар, Ана Јосиповић, по 1 ф. Александар Марковић, Паја Станчић, А. Ђурђић, Маца Пелеш и Јоца Грубић, по 50 новч. Г. Г. Петар Поповић, Коста Шебетић, Вилић, Јефта Ивковић, Перо Грубишић, Јоца Митровић, по 30 новч. Шандор Фусор свега 57·30 ф. одбија се поштарина 20 новч. остаје 57·10 ф.

Срп. правосл. цркв. општина: по 2— ф. Кубавица, Дебело брдо, Мекињар, Јошани, Комаћ свега 10 ф. одбијено 5 новч. поштар. остаје 9·95 ф.

Пр. Г. Милош Лалић прога Шкаре скупио ф. 10 50

Г. Јефта Вукадиновић скупио од свештенства у протопрезвитерату ф. 59.— Српска православна општина Ковин ф. 10.— Исидор Добровић, Дарувар 10— ф.; Миша Ђорђевић, Бела црква Јова Брхован, Горешинци, Младен Попов Дињаш по 50 новч.; Камата на ф. 11·50=04 новч.

Искуљено у манастиру Беочину прилози посетилаца 10— ф. Задруга за међусобно помагање Приг 30.— ф. Милан Папрић скупио у Тењи 23·17 ф. Женска задруга Даљ. 10.— ф. Срп. правосл. цркв. општина Жабаљ. 50.— ф. Делимак на деоницу Турек. Бечејск. штедионице ф. 4·95.—

Преч. Г. Г. Митрофан Павловић игуман Бешенова 100.— ф. Г. Иван Поповић скупио у Сентолашу 22.— ф. Срп. прав. цркв. општина Шандор 5.— ф. Г. Јован Живковић Карловци 5·94 ф. Вена Кротин скупио у Осеку ф. 90.—

По 5.— ф. Г. Г. Младен Стојковић Јазак, Никола Петровић Ст. Пазува, Ђорђе Петровић Митровица. — По 3.— ф. Г. Валеријан Прибичевић Хоново. — По 2.— ф. Г. Г. Митрофан Милутиновић Беочин, Г. Г. Легић Карловци, Светозар Поповић Беочин, Амфилохије Јеремић Шишатован. — По 1 ф. Влада Марковић, Митровица, Катица Ј. Мијића, Митровица, Стеван Шимљ Ст. Пазова, Паја Панић Беочин, Андрија Стојишић, Стејановци, Ангелина Лукић Гргуревци, Јудита Савић Митровица, Сава Сладаковић Јазак, Сава Парабак В. Радици, Симеон Ока Панчево, *Гргуревци* по 1 ф. Г. Г. Јован Бошковић, Петар Станишић, Јован Антоновић, Емил Кунца, Бранко Форшиковић, Радивој Николајевић; — Алекса Боговљев В. Кикинда, Ђурка Станковић Карловци, Андрија Радовановић Митровица, Јован Вучанов Митровица, Јован Татић Рума, Никола Јерић Бешеново, Јован Чордашић Бешеново, Јелена Ј. Мијић. — По 2 ф. Пр. Г. Иларион Зережски Карловци, Милева Св. Јанковића Београд и Милутин Јакшић М. Ремета скупио у манастиру Бешенову, укупно: 56.— ф. — По 5.— ф. Г. Г. Митро-

фан Шевић Опово, Михаило Миловановић Новисад, Тихомир Остојић Нови Сад, Даница Гостоић Нови Сад, Др. Пера Марковић Земун; Г. Г. Милан Шевић професор ф. 4.— По 2 ф. Стеван и Милева Милованов, Ђура и Ангелина Станковић Карловци, Јован Живковић. — По 1 ф. Г. Г. Свет. Ј. Никетић Београд, Лука Поповић Панчево, Милева Симић Нови Сад, Алекса Баковљев В. Кикинда, Софија М. Кода Н. Сад и Сава Теодоровић Земун. 50 новч. Г. Никола Бугарски Баба, скупио у манастиру Хоново, укупно 41 ф. 50 новч. (Свршиће се).

Од администрације.

Г. и. и. Рекламујете 15. и 16. број; и чудите се, да те бројеве нисте примили. Кривите за то и пошту, и штампарију и администрацију, а једног се узрока чините невешти. Изволите прочитати у *14. броју* о. л. поруку нашим дужницима, па ћете се досетити и тог једног, у овом случају *и јединог* узрока.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Ишашле су из штампе и могу се добити код нас

I.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарскога рата г. 1885.

НАПИСАО

Бранислав Ђ. Нушић.

Садржај: Позив. Општаја. Под шатором. Први плотун. Птичице Божје. Канстан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На привјалишту. На разбојишту. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шинел. Број 23. Мој ђак. Спрвод. На одсуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Молимо свакога, ко би желио у распродају узети ове приповетке, да нам се што пре јави. Рабат 25%.

Господу која желе један комад, ма које књиге нашег издања, најбоље је да пошаљу у напред новац за књигу и поштарину, јер слати једну књигу у паточ само је излишан трошак а што га до сад многи учинише себи.

Српска Манастирска Штампарија.

ПОЗИВ НА ПРЕТИЛАТУ.

Дао сам у штампу свој роман:

„НАЗАРЕНИ.“

Место сваког даљег разјашњења износим наслове главних одељака: Парница око јерусалимске иконе. — Изникло је што је посејано. — Велики пост. — Назаренски „владика“. — Назаренство у затвору. — Како се граби

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

девојка. — Два суђења. — „Анђели“ и роб.
 Први дани међу назаренима. — Назаренске удаваче. — Борба с назаренима у „скупштини“. — Успањеници и успањенице. — Налицкана војска. — Српски поп и „назаренски владика“ у борби око њиховог оца. — „Друштво добрих људи.“ — Намигуша тумачи св. писмо. — Развијава се.

Књига ће бити за 6 недеља готова и изнеће 12—14 штампаних табака. Цена је за претплатнике 80 новч. или 2 динара (дућанска цена биће 1 фор. или 2 динара и 50 пара).

Молим своје млађе пријатеље да ме помогну у скупљању претплате. Имена претплатника, која ми стигну на време, штампаћу на крају књиге.

Како ћу бити на путу, молим да се претплата и поруџбине шаљу Штампарији др. Св. Милетића, Нови Сад.

У Новом Саду, 18. априла 1896.

Јаша Томић.

ОГЛАСИ.

М. Ш. О. бр. 17 ex 1896.

37 1-3

С Т Е Ч А Ј.

На смрћу учитеља М. Д. Дејановића упражњено учитељско место расписује се овим стечај.

С овим местом скопчана су ова берива:

210 фор. у име плате; 91 фор. у име свог и школеког огрева; 20 фор. за повторну школу; 10 фор. 50 новч. у име чистења школе; 10 фор. у име паушала и 20 ланаца (à 2200□°) оранице на коју политичка општина порез и еквивалент плаћа, уз то слободан стан с баштом.

Дужности су прописане школеком уредбом и наредбама, осим тога дужан ће бити изабрани и у цркви појати. Настављаће децу у оном разреду, који му школеки одбор, на предлог месног учитељског збора, додели. Комитовати могу само они, који уз стручно оспособљење икажу и оспособљење из мађарског језика. Поред једнаке квалификације узете се у обзир вештина у погледу музикалног знања.

Моље и сведочења имају се слати на месни школеки Одбор. Рок стечају истиче за 6. недеља рачунајући од дана првог уврштења овог. Изабрани наступиће своје звање тек 1. септембра о. г. по нов. календару.

Из седнице школеког одбора српске православне цркв. општине у Моду 30. марта (11. априла) 1896.

Школеки Одбор.

Број Ек. 93. ex 1896.

38 1-2

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се на парохију I. разреда у Лучанима, протопрезвитерата вилђкога. Интеркалара нема.

Пријављивати се може до 12. (24.) Јунија 1896. Из сједнице Епарх. Консисторије држане у Пашком, 11. априла 1896.

М и х а и л.

Епископ.

Број Ек 91. ex 1896.

39 1-3

С Т Е Ч А Ј.

На парохију — протопопију у Кореници овим се расписује стечај.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 12. (24.) Јунија 1896.

Из сједнице Епарх. Консисторије држане у Пашком, 11. Априла 1896.

М и х а и л.

Епископ.

ГРАЂЕВНО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска прав. цркв. општина у Вери намерава одмах, по истоку овога огласа, предузети оправљање своје свете цркве. По техничком налазу, који је од славног архид. админ. одбора у Карловцима 11./23. марта т. г. (А. О 211./171. ex 1896.) одобрен, стоје поједине радње: зидарске радње укупно — — 258 фор. 38 новч. тесарске радње укупно 333 „ 18 „ разне мајсторске радње 523 „ 50 „ непредвидљиве радње 84 „ 94 „

све радње укупно — 1200 фор. — новч.

С тога се овим позивљу они, који такве радње предузимљу, да на дан дражбе, која ће се обавити на лицу места у Вери 25. априла (7. маја) т. г. доћи изволе. Дражбоваће се на мањак, а учесници дражбе имати ће 10% од горње свете жаобине (нишманлука) положити.

Срп. правосл. цркв. општина у Вери 2./14. априла 1896.

Стев. Рајшић Петар Гашпаровић

перовођа. 35 2-2 председник.

Ad К. 256 зап. ex 1896.

2-3 36

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено парох. место VI. класе у Стејановци расписује се стечај. Комитенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до 1./17. маја 1896. овамо поднети.

Из седнице архид. консисторије, држане у Карловци 11./23. априла 1896.

Архидијец. консисторија.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.